

МВС УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

вул. Городоцька, 26, м. Львів, 79007
тел.: (0322) 782-507 факс: (0322) 331-119, 332-434
vdzr@lvduvs.edu.ua

10.02.2016 № 27/290

На № _____ від _____

Голові громадської організації
«Асоціація слідчих суддів України»
Чванкіну С.А.

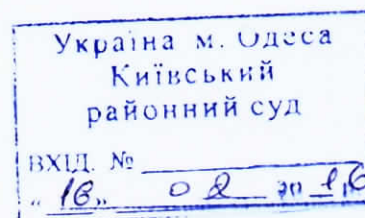
Шановний Сергію Анатолійовичу!

Направляємо обґрунтування доцільності внесення змін до Цивільного процесуального кодексу України на підставі пропозицій, винесених на обговорення громадською організацією «Асоціація слідчих суддів України».

Додаток: на 3 арк. у 1 прим.

З повагою
перший проректор

Р.І. Благу́та

ВИСНОВОК

щодо удосконалення процедури розгляду судом справ
про тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України

На виконання листа голови Громадської організації «Асоціація слідчих суддів України» С.А. Чванкіна від 04.01.2016 № 62 щодо удосконалення процедури розгляду судом справ про тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України працівниками Львівського державного університету внутрішніх справ обговорено запропоновані пропозиції до цивільного процесуального законодавства України.

Збільшення кількості судових справ про стягнення заборгованості, яка виникає внаслідок неналежного виконання аліментних зобов'язань, зумовлює потребу у внесенні змін до чинного цивільного процесуального законодавства в частині тимчасового обмеження права боржника у виїзді за межі України.

Згідно зі ст. 2 Протоколу № 4 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, який гарантує деякі права і свободи, не передбачені в Конвенції та у Першому протоколі до неї, кожен є вільним залишати будь-яку країну, включно зі своєю власною. На здійснення цих прав не може бути встановлено жодних обмежень, крім тих, що передбачені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної чи громадської безпеки, для підтримання публічного порядку, запобігання злочину, для захисту здоров'я чи моралі або з метою захисту прав і свобод інших осіб.

Також ст. 12 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права передбачено, що кожна людина має право покидати будь-яку країну, включаючи свою власну. Згадані вище права не можуть бути об'єктом ніяких обмежень, крім тих, які передбачені законом, є необхідними для охорони державної безпеки, громадського порядку, здоров'я чи моральності населення або прав і свобод інших і є сумісними з іншими правами, визначеними в цьому Пакті.

Відповідно до ст. 313 Цивільного кодексу України фізична особа має право на свободу пересування. Фізична особа, яка досягла 16 років, має право на вільний самостійний виїзд за межі України. Фізична особа може бути обмежена у здійсненні права на пересування лише у випадках, встановлених законом.

Свобода пересування є фундаментальним конституційним правом осіб, що перебувають на території України. Стаття 33 Конституції України гарантує кожному право вільно залишити територію України, хоча, знову ж таки, передбачає встановлення обмежень відповідно до закону.

Згідно із п. 5 ст. 6 Закону України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» громадянинові України може бути тимчасово відмовлено у виїзді за кордон, якщо він ухиляється від виконання зобов'язань, покладених на нього судовим рішенням, – до виконання зобов'язань.

За змістом п. 18 ч. 3 ст. 11 Закону України «Про виконавче провадження» державний виконавець під час здійснення виконавчого провадження має право у разі ухилення боржника від виконання зобов'язань, покладених на нього

рішенням, звертатися до суду за встановленням тимчасового обмеження у праві виїзду боржника-фізичної особи або керівника боржника-юридичної особи за межі України – до виконання зобов'язань за рішенням.

Тобто законом передбачено юридичні санкції у вигляді тимчасового обмеження у праві виїзду не за наявності факту невиконання зобов'язань, а за ухилення від їх виконання. При цьому слід наголосити, що у ст. 377-1 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України) відсутні підстави, за наявності яких суд може обмежити особу в реалізації її права на свободу пересування, вільний вибір місця проживання, права вільно залишати територію України.

Уважаємо, що ст. 377-1 ЦПК України суперечить теоретичним положенням про сторін і третіх осіб в цивільному процесі. Підтвердимо свою позицію таким прикладом із практики. В одній зі справ суд задовольнив подання виконавця про тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України директора ТОВ, оскільки в ході примусового виконання встановлено, що директором ТОВ не здійснюються заходи з погашення заборгованості по заробітній платі працівників. Вважаємо, що у цьому випадку суд вчинив неправомірно, бо неправильно визначив суб'єктний склад цивільного процесуального правовідношення. У цій справі боржником є не директор, а юридична особа – ТОВ. Окрім того, директор – не обов'язково учасник товариства, він може бути найманим працівником і працювати за трудовим договором. Невиконане зобов'язання щодо виплати зарплат працівникам лежить на юридичній особі. На підставі наведеного пропонуємо змінити редакцію ст. 377-1 ЦПК України, виключивши слова «або керівника боржника – юридичної особи».

Відповідно до положень ст. 377-1 ЦПК України питання про тимчасове обмеження боржника - фізичної особи або керівника боржника - юридичної особи у праві виїзду за межі України при виконанні судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб) вирішується судом за місцезнаходженням органу державної виконавчої служби за поданням державного виконавця, погодженим з начальником відділу державної виконавчої служби. Суд негайно розглядає подання без виклику чи інформування сторін та інших заінтересованих осіб за участю державного виконавця. Запропоновані зміни до ч. 3 ст. 377-1 ЦПК України передбачають негайне виконання такої ухвали суду в порядку виконання судових рішень.

Обмеження у праві виїзду боржника за кордон здебільшого викликають велике обурення громадян, особливо в тих випадках, коли громадянин про таку заборону дізнається лише на кордоні. На жаль, такі випадки не є поодинокими, що здебільшого пов'язано з недобросовісним ставленням до оповіщення про розгляд таких справ і прийняті рішення про обмеження права виїзду за кордон, як з боку судів, що розглядали справи, так і з боку державних виконавців, які ведуть виконавче провадження. Тому запропоновані зміни до ч. 3 ст. 377-1 ЦПК України щодо негайного інформування боржника після виконання ухвали суду про обмеження права виїзду за кордон заслуговують підтримки.

Відповідно до ст. 124 Конституції України судові рішення ухвалюються судами іменем України і є обов'язковими до виконання на всій території України. Так, відповідно до ст. 14 ЦПК України встановлено, що судові рішення, що набрали законної сили, є обов'язковими для всіх органів державної влади і органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, посадових чи службових осіб та громадян і підлягають виконанню на всій території України, а у випадках, встановлених міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, – і за її межами.

Невиконання судового рішення є підставою для застосування відповідальності, встановленої законом. Але, обов'язковість судового рішення не позбавляє таких осіб, які не брали участі у справі, можливості звернутися до суду, якщо ухваленим судовим рішенням порушуються їхні права, свободи чи інтереси.

Відповідно до ст. 8 Закону України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» вирішення спорів про відмову в оформленні паспорта чи продовженні терміну його дії або тимчасове затримання паспорта чи його вилучення можуть бути оскаржені громадянином до суду за місцем його проживання.

Аналіз запропонованих змін до ст. 377-1 ЦПК України дає підстави висловити такі зауваження та пропозиції:

1) вносячи зміни до ст. 377-1 ЦПК України щодо негайного виконання ухвали суду про тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України, є доцільним доповнити ст. 367 Кодексу «Негайне виконання судових рішень» ще одним випадком негайного виконання судових рішень – «п. 8) обмеження у праві виїзду за межі України»;

2) у ст. 377-1 ЦПК України необхідно передбачити підстави, за наявності яких суд може обмежити особу в реалізації її права на свободу пересування, вільний вибір місця проживання, права вільно залишати територію України;

3) доповнити ст. 377-1 ЦПК України окремою частиною у редакції «Оскарження ухвали про обмеження у праві виїзду за межі України не зупиняє її виконання, а також не перешкоджає подальшому розгляду справи»;

4) слід змінити редакцію ст. 377-1 ЦПК України, виключивши слова «або керівника боржника – юридичної особи»;

5) до ЦПК України необхідно внести зміни та більш повно визначити порядок оскарження судових рішень, що підлягають негайному виконанню.

**Завідувач кафедри
цивільного права та процесу
факультету № 3 ЛьвДУВС
к.ю.н., доцент
09.02.2016**

 В.О. Кучер

**Завідувач кафедри
цивільно-правових дисциплін ЛьвДУВС
к.ю.н., доцент
09.02.2016**

 Г.Б. Яновицька